

ตู้จัดแสดง หมายเลข ๑ ตราสัญลักษณ์

แบบจำลองพระพิรุณทรงนาค

พระพิรุณทรงนาค เป็นเครื่องหมายแห่งความ “อุดมสมบูรณ์” พระพิรุณทรงนาคมีลักษณะทรงเครื่อง สวมรองเท้าแก้ว พระหัตถ์ขวาทรงพระขรรค์ชัย พระหัตถ์ซ้ายประทานพร ประทับยืนในท่าลีลาบนหลังพญานาคราช ที่มีลำตัวทอดยาว กำลังพ่นน้ำ ลอยอยู่เหนือเมฆ

ที่มา : จัดสร้างโดยสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

วันที่ได้มา : ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

กลับหน้าหลัก

แบบจำลองพระพิรุณทรงนาค

พระพิรุณทรงนาค เป็นเครื่องหมายแห่งความ “อุดมสมบูรณ์” พระพิรุณทรงนาคมีลักษณะทรงเครื่อง สวมรองเท้าแก้ว พระหัตถ์ขวาทรงพระขรรค์ชัย พระหัตถ์ซ้ายประทานพร ประทับยืนในท่าลีลาบนหลังพญานาคราช ที่มีลำตัวทอดยาว กำลังพ่นน้ำ ลอยอยู่เหนือเมฆ

ที่มา : จัดสร้างโดยสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

วันที่ได้มา : ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

กลับหน้าหลัก

แผ่นศิลาฤกษ์

ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายปองพล อดิเรกสาร

ประธานพิธีวางศิลาฤกษ์

ฐานประดิษฐานประติมากรรมพระพิรุณทรงนาค

ณ ลานหน้าอาคารที่ทำการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถ.ราชดำเนินนอก ดุสิต กทม.

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๑

เวลา ๑๑.๑๙ น. เป็นปฐมฤกษ์

เวลา ๑๑.๔๙ น. เป็นที่สุดแห่งฤกษ์

ลัคนาสถิตราศี พิจิก ประกอบไปด้วย ราชาแห่งฤกษ์

คำนวณโดย นายศิริพงศ์ วัชรโทัย

ที่มา : งานวางศิลาฤกษ์ฐานประดิษฐานประติมากรรมพระพิรุณทรงนาค

วันที่ได้มา : ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๑

กลับหน้าหลัก

แผ่นศิลาฤกษ์

ตราประทับกระทรวงเกษตรราธิการ ๙ ดวง

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

กลับหน้าหลัก

เหรียญที่ระลึก

ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

ด้านหน้า

ด้านหลัง

เหรียญเงินรมดำพ่นทราย ด้านหน้าพระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ ด้านหลังเป็นรูปพระตำหนัก มอบให้กับผู้สนับสนุนการดำเนินงานดีเด่น พ.ศ. ๒๕๔๓

ที่มา : ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

วันที่ได้มา : พ.ศ. ๒๕๔๓

กลับหน้าหลัก

ใบโพธิ์เงิน - โพธิ์ทอง

รูปพระพิรุณทรงนาค

เป็นเหรียญที่ระลึกจัดสร้างขึ้นเนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๒๙ ปี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๔ เหรียญที่ระลึกฯ มีลักษณะเป็นเหรียญรูปใบโพธิ์ ด้านหน้า
ประดิษฐาน พระคันธารราษฎร์ ด้านหลังเป็นพระพิรุณในลักษณะประทับยืนบนหลังพญานาค
ที่กำลังพ่นน้ำ ขนาดของเหรียญ ๓๐ x ๒๑ มม. จัดสร้างจำนวน ๓ เนื้อ แบ่งเป็น เนื้อทองคำ
(น้ำหนัก ๑๙ กรัม) เนื้อเงิน และเนื้อโลหะ ทั้งหมดมีข้อความ “เนื่องในโอกาสวันสถาปนา
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ครบรอบ ๑๒๙ ปี”

ใบโพธิ์ทอง

ใบโพธิ์เงิน

ที่มา : งานวันสถาปนากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ครบรอบ ๑๒๙ ปี

วันที่ได้มา : ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔

กลับหน้าหลัก

กุญแจโบราณ

ที่มา : -

วันที่ได้มา : -

กลับหน้าหลัก

กล่องบรรจุเครื่องหมาย

ตราประทับกระทรวงเกษตรธิการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับการสถาปนาเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๓๕ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในชื่อ “กระทรวงเกษตรพานิชการ” ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๙ ได้ยุบรวมกระทรวงเกษตรพานิชการเข้ากับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ พร้อมกับลดฐานะลงเป็น กรมฯ หนึ่ง ในวันที่ ๓ กันยายน ๒๔๔๒ มีพระบรมราชโองการแยกกรมเกษตรพานิชการออกมาตั้งเป็นกระทรวงใหม่ ใช้ชื่อว่า “**กระทรวงเกษตรธิการ**” โดยใช้ *หอรัษฎากรพิพัฒน์* เป็นที่ทำการชั่วคราว มีตราประจำกระทรวงเกษตรธิการ คือ ตราพระพิรุณทรงนาค ในพระธรรมนูญใช้ตราว่า ตราเจ้าพระยาพลเทพ เสนาบดีศรีชั้นพรัตนเกษตรธิการใช้ ๙ ดวง

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๒

กลับหน้าหลัก

ตราประทับ ๙ ดวง “นพมูรธา”

กระทรวงเกษตรธิการ

ตราเหล่านี้ในรายการสมโภชพระราชลัญจกรและ
ตราตำแหน่งเรียกชื่อรวมตราทั้งเก้าดวงนี้ว่า “**นพมูรธา**”

๑. ตราพิทยารถือดอกจกกลนี้
๒. ตราพระไพสพราชทรงเครื่องยืนบนแท่น
๓. ตราพระพิรุณขึ้นาค
๔. ตราเทพยดาทรงเครื่องยืนบนแท่นถือเส้นเชือก
๕. ตรานักกลีอังคัน เป็นรูปพราหมณ์ทรงเครื่องแบกไถ
๖. ตราเทพยดาทรงเครื่องถือไม้กะตักยืนบนแท่น
๗. ตราเทพยดาทรงเครื่องนั่งในบุษบกหลังหงส์
๘. ตราพระกาฬทรงเครื่องขึ้นาคราช
๙. ตราดอกจกกลนี้

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๒

กลับหน้าหลัก

หน้าที่ของตรากระทรวงเกษตรธิการ

หรือตราเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีศรีชั้นพรัตน์เกษตรธิการ

๑. ตราพิทยารถถือดอกจกกลนี้

สำหรับใช้เป็นตรานำสัตว์และใช้ไปจ่ายนาซึ่งพระราชทาน
อนึ่ง ใช้ไปตั้งขุนหมื่นเสนา หมื่นนา พันนาทั้งปวง
และใช้ไปเอาลูกความซึ่งวิวาทกันด้วยนา และใช้ไปเร่งข้าวหลวง
ไปเร่งเบี้ยหลวง และใช้ไปตั้งกรรมการในกรมนา

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒

กลับหน้าหลัก

หน้าที่ของตรากระทรวงเกษตรธิการ

หรือตราเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีศรีชั้นพรัตน์เกษตรธิการ

๒. ตราพระไพสพราชทรงเครื่องยืนบนแท่น สำหรับใช้ไปด้วยพระราชทานที่กลัปนา

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒

ข้อมูลอ้างอิง : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

กลับหน้าหลัก

หน้าที่ของตรากระทรวงเกษตรธิการ

หรือตราเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีศรีชั้นพรัตน์เกษตรธิการ

๓. ตราพระพิรุณขึ้นาคทรงเครื่องยืนบนหลังนาคราช
สำหรับใช้ไปวิดน้ำเข้านา ใช้ไปขุดบึง บางคลองไขน้ำ

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒

กลับหน้าหลัก

หน้าที่ของตรากระทรวงเกษตรธิการ

หรือตราเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีศรีชั้นพรัตน์เกษตรธิการ

๔. ตราเทพยดาทรงเครื่องยืนบนแท่นถือเส้นเชือก

ใช้ไปรังวัดนา และชั้นสูตรนาซึ่งวิวาทกัน

และใช้ไปพระราชทานนา ให้แก่ผู้มีบำเหน็จความชอบ

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒

ข้อมูลอ้างอิง : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

กลับหน้าหลัก

หน้าที่ของตรากระทรวงเกษตรธิการ

หรือตราเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีศรีชั้นพรัตน์เกษตรธิการ

๕. ตรานักคลีอังคัล รูปพราหมณ์ทรงเครื่องแบกไถ

ดวงตรานี้มีความสูง ๙.๘ เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางดวงตรา ๕.๘ เซนติเมตร ตามพระธรรมนุญ ในพระราชกฤษฎีกาเดิม ระบุว่า “...ตรานักคลีอังคัลรูปพราหมณ์ทรงเครื่องแบกไถดวง ๑ สำหรับใช้ไป เล็กครึ่งป่าดงพงแขม...” เป็นตราสำหรับใช้สั่งการลากถางพื้นที่

คำว่า “นักคลีอังคัล” ผศ. ดร.จิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา (ราชบัณฑิต) เสนอว่าอาจจะมาจากภาษา บาลีและสันสกฤต ว่า นงฺกล (บาลี) + ลางฺกล (สันสกฤต) นงฺกลี น่าจะหมายถึง เทพที่แบกไถ ตรงกับ ลางฺกลี ในภาษาสันสกฤต คือ พलรามที่มีไถเป็นอาวุธ ซึ่งหมายถึง เทพที่เกี่ยวกับการทำไร่ไถนา

อย่างไรก็ดี ตรานักคลีอังคัลเป็นรูปพราหมณ์สวมกระบังหน้า ไม่ใช่ซุฎา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์จึงทรงสันนิษฐานว่า “...ตรานักคลีอังคัลถือไถ เป็นต้น ไม่ใช่เทวดา ควรเป็นตราเจ้าพนักงาน เมื่อไม่มีตัวแล้ว เสนาบดีกวาดเอาไปรวมเก็บไว้ ภายหลังก็เลยหลงเป็นตรา เสนาบดีไปทั้งหมด ก็อาจจะเป็นได้...”

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๒

ข้อมูลอ้างอิง : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

กลับหน้าหลัก

หน้าที่ของตรากระทรวงเกษตรธิการ

หรือตราเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีศรีชั้นพรัตน์เกษตรธิการ

๖. ตราเทพยดาทรงเครื่องถือไม้กระดกยืนบนแท่น
ใช้ไปเอาโค ใช้ไปเอากระบือ จำยหญ้า

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒

ข้อมูลอ้างอิง : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

กลับหน้าหลัก

หน้าที่ของตรากระทรวงเกษตรธิการ

หรือตราเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีศรีชั้นนพรัตนเกษตรธิการ

๗. ตราเทพยดาทรงเครื่องนั่งในบุษบกหลังหงส์

ใช้ไปลงกฎเรียกหาข้าว เร่งข้าวค้ำ
บรรดาข้าวเบี้ย ๔ แขวงหัวเมือง

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๒

ข้อมูลอ้างอิง : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

กลับหน้าหลัก

หน้าที่ของตรากระทรวงเกษตรธิการ

หรือตราเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีศรีชั้นนพรัตนเกษตรธิการ

๘. ตราพระกาฬทรงเครื่องขึ้นนาคราช

มือขวาถือจักร มือซ้ายถือพระขรรค์ ใช้ไปประหารชีวิตกรมนา
และเสนาเมือง

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒

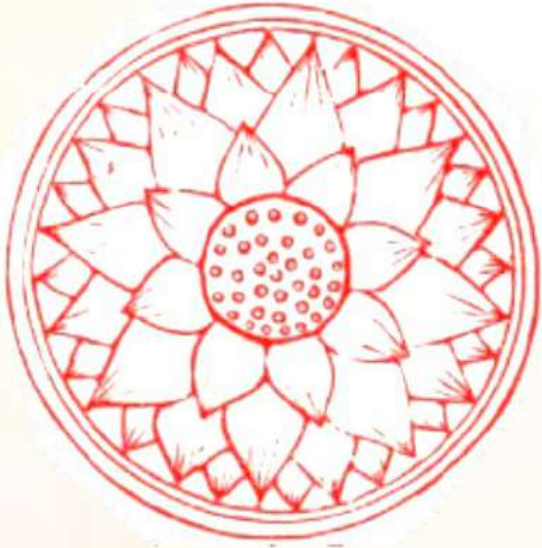
ข้อมูลอ้างอิง : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

กลับหน้าหลัก

หน้าที่ของตรากระทรวงเกษตรธิการ

หรือตราเจ้าพระยาพลเทพเสนาบดีศรีชั้นนพรัตนเกษตรธิการ

๙. ตราดอกจกกลนี

สำหรับประทับบนปากกระบอกสารตรา

ที่มา : -

วันที่ได้มา : กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒

ข้อมูลอ้างอิง : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร

กลับหน้าหลัก